

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

In een kanteekening op een publicatie van mijn assistent FR. BASENAU, opgenomen in het *Archiv für Hygiene*, Bd. XXXIII, H. 1, laat Prof. FOKKER (zie dit *Tijdschrift* 1895, n°. 20, blz. 1039) zich aldus uit: „Daar het een zoo-„wel als het andere volkomen onwaar is . . . kan ik volstaan met een be-„roep op mijn boven aangehaald geschrift.” Ook wij kunnen daarmee volstaan. Daar echter misschien sommigen aan dit beroep niet voldoen en het gebruikte woord „onwaar” op het door ons gezegde zouden kunnen toepassen, zoo moge — ten einde misverstand te voorkomen — de volgende opmerking op haar plaats zijn. Wij hebben als eisch gesteld, dat men met zuivere culturen van *bekende* bacteriën de proeven moet doen. Wanneer men het be- wijns wil leveren, dat aan melk een bijzondere werking ten opzichte van zekere bacteriën toekomt, dan dient men ten minste door vergelijkende proeven na te gaan, of dezelfde werking niet eveneens door de gewone, voor de ontwikkeling van micro-organismen gebruikte kweek-media wordt uitgeoefend. Men dient dus met de levenseigenschappen van die bacteriën nauwkeurig bekend te zijn. Wat aangaat het tweede punt, zoo werd door ons uitgesproken, dat men zich niet „*hauptsächlich*” tot de zuurbepalingen mag beperken.

De onderzoekingen van FREUDENREICH komen eenigermate met die van HESSE overeen, wier onwaarde door mijnen assistent FR. BASENAU in hetzelfde n°. 20 van dit *Tijdschrift* wordt aangetoond, waarin FOKKER's kanteekening staat. Evenals HESSE heeft bijv. bij de proeven met cholera-bacillen ook FREUDENREICH een ontoereikende methode van onderzoek aangewend. In tegenstelling van HESSE is echter FREUDENREICH te verontschuldigen; want toen hij zijn onderzoekingen uitvoerde, was de meer verfijnde methode tot opsporen van cholera-bacillen (door middel van KOCH's pepton-keukenzout-cultuur) noch niet bekend.

Geloof mij collegialiter

Amsterdam, 20 Mei 1895.

t. t.

J. FORSTER.

HET RAPPORT VAN DE COMMISSIE IN ZAKE „VLEESCHKEURING”.

De Commissie, door het Hoofdbestuur der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst benoemd, om van advies te dienen omtrent de houding, die door de Maatschappij moet worden aangenomen ten opzichte van het Rapport in zake Vleeschkeuring, uitgebracht door het Hoofdbestuur der Maatschappij tot bevordering der Veeartsenijkunde, heeft haar verslag het licht doen zien.

Zij spreekt als haar meening uit, dat de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst *niet* hij de Regeering kan aandringen op de uitvaardiging

van een wet, waardoor van Rijkswege keuring van alle vee en vleesch in Nederland zou worden ingevoerd. Zij geeft de Maatschappij in overweging alléén aan te dringen op verplichte keuring van het vleesch, afkomstig van gestorven of in nood geslachte dieren.

Ik kan mij met het rapport niet vereenigen, en neem daarom de vrijheid het nader te bespreken.

De Commissie beaamt de wenschelijkheid van een keuring van *alle* vee en vleesch. Maar zij zegt, onze Maatschappij kan niet aantoonen, dat de voordeelen voor de volksgezondheid opwegen tegen de groote onkosten, daaraan verbonden, en dus kan zij aan de Regeering een dergelijken maatregel niet vragen.

Deze conclusie komt mij onjuist voor; bovendien kan ik mij bij de aangevoerde motieven niet neerleggen.

Wat deze laatste aangaat wordt gezegd: „Door het gebruik van vleesch, „afkomstig van zieke dieren, doch niet „in nood geslacht”, ontstaan niet „zoodanige nadeelen voor de volksgezondheid, dat men van een hygiënisch „standpunt gerechtigd zou zijn, van den Staat maatregelen daartegen, hoe „kostbaar ook, te eischen.

„De ziekten van het vee, die hier vooral in aanmerking komen, zijn in de „allereerste plaats tuberculose, en verder chronische ontstekingsprocessen, puru- „lente mastitis, verzwering aan de hoeven, traumatische pericarditis, ziekten van „de lever door invasie van distoma en dergelijke. Nu is door opzettelijke „proefnemingen, die, vooral met betrekking tot tuberculose, door tal van „onderzoekers zijn ingesteld, het bewijs niet geleverd, dat het vleesch van „aan die ziekte lijdende dieren, *behoorlijk toebereid* als voedsel gebruikt — al „kan het, wat de voedingswaarde aangaat, niet met het vleesch van gezonde „dieren gelijk gesteld worden — bij den mensch ziekte teweegbrengt; wan- „neer althans de dieren geslacht werden in een tijdperk der ziekte, waarin „van „noodslachting” nog geen sprake behoeft te zijn”.

Op deze redeneering valt af te dingen.

Omtrent het meer of minder gevaarlijke van het vleesch van *tuberculeuse* dieren loopen de meeningen uiteen. Doch plaatst men zich op het standpunt der commissie, dan is het „behoorlijk toebereid” onschadelijk. Het komt er nu maar op aan, wat de Commissie onder *behoorlijk toebereid* verstaat. Ik meen te mogen vermoeden, dat men daarmede bedoelt een toebereiding, waarbij eventueel aan en in het vleesch aanwezige tuberculose-smetstof verwijderd of gedood wordt. Van een manueele verwijdering of het doden door chemicaliën is hier uit den aard der zaak geen sprake; er blijft dus alleen over het onschadelijk maken door de temperatuur, waaraan het vleesch wordt blootgesteld. En nu is de in de keuken aangewende temperatuur steeds onvoldoende, om in het vleesch aanwezige tuberculose-smetstof zeker te doden, aangezien het vleesch tot de slechte warmte-geleiders behoort, zoodat de geëischte temperatuur in het binnenste gedeelte van het vleesch niet wordt bereikt.

Verstaat dus de commissie onder een behoorlijke toebereiding een zoodanige, waarbij de tuberculose-smetstof in het vleesch gedood wordt, dan moet ik er op wijzen, dat een dergelijke afdoende toebereiding in de praktijk *nooit* plaats vindt, omdat zij in de keuken niet mogelijk is.

Geschiedde dit wel, dan was er niet het minste bezwaar, het vleesch van *alle* tuberculeuse dieren tot de consumtie toe te laten, dus ook het vleesch van die dieren, welke wegens tuberculose *in nood* werden geslacht, dat overigens niet altijd gevaarlijker is dan dat van andere tuberculeuse dieren.

Plaatst men zich nu op het standpunt der commissie, welke het vleesch van tuberculeuse dieren *gevaarlijk* vindt, echter niet, wanneer het *behoorlijk toebereid* wordt genuttigd, dan volgt uit het bovenstaande, dat, juist omdat die toebereiding in het gewone leven *nooit* plaats heeft, het vleesch van dergelijke dieren *steeds* een belangrijk gevaar voor de menschelijke gezondheid oplevert.

Waar de commissie dus, met het oog op tuberculose, meende bewezen te hebben, dat keuring van alle vee en vleesch niet noodig is, meen ik juist door dezelfde motieven, als de commissie gebruikt, aangetoond te hebben, dat dit wel degelijk het geval is.

Voor de overige door de commissie genoemde ziekten volgt zij hetzelfde betoog. Ik zou het echter wagen met haar in discussie te treden over het gevaarlijke van het vleesch van dieren lijdende aan pericarditis traumatica, enkele vormen van hoefverzweringen, purulente mastitis, enz.

Bovendien acht ik mij gerechtigd de vraag te doen, waarom de commissie niet heeft overwogen, dat van andere ziekten, dan de door haar genoemde, gevaar dreigt. Malleus, actinomycose, echinococcose, afgezien van de hier te lande minder voorkomende cysticerose en trichinose, zijn ziekten, die dikwijls bij voor de slachtbank bestemde dieren worden aangetroffen en met het oog op de volksgezondheid streng gecontrôleerd dienen te worden.

Ik waag het ook, met de Commissie in meening te verschillen omtrent het door haar uitgesproken beginsel, dat de Maatschappij een algemeene keuring van Rijkswegen niet kan vragen, indien zij niet kan aantoonen, dat de voordeelen voor de volksgezondheid opwegen tegen de onkosten, aan den maatregel verbonden.

Het schatten der waarde van hygiënische maatregelen hangt dikwijls af van de opvatting van den taxateur. En zoo zullen ook hier verschillende schatters van meening verschillen. Daarom is de quaestie niet voor een zuivere berekening vatbaar, maar de keuring van vee en vleesch verschilt in dat opzicht niet van andere quaesties, waaromtrent wettelijke bepalingen in het leven werden geroepen. Ware steeds de overlegging van een begrooting, niet ongunstig voor den Staat, noodig geweest, hoeveel nuttige hygiënische maatregelen zouden niet achterwege gebleven zijn?! En het geldt hier een maatregel, die door de Commissie *zeer wenschelijk* wordt geacht.

Het komt mij voor, dat de Commissie zich al te spoedig door de woorden „grootte kosten” uit het veld heeft laten slaan. Zij vergete niet, dat de maatregel niet geheel nieuw is; dat hij in de praktijk doorvoerbaar is gebleken; dat hij in andere landen met succes wordt toegepast. En wat elders mogelijk is, is het ook bij ons. De Commissie kan weten, dat in Italië, België, Spanje, Baden, enz de vleeschkeuring uitstekend is geregeld op de wijze, zooals het Hoofdbestuur van de Maatschappij tot bevordering der Veeartsenijkunde dit wil. Waarom zou men dus een dergelijken toestand voor ons land niet aan

de Regeering mogen vragen? En te eerder moet men dat doen, wanneer men den toestand zeer wenschelijk vindt.

Bovendien schijnt de Commissie te vergeten, dat er middelen zijn om de uitgaven, aan de van Rijkswegen verplichte keuring van alle vee en vleesch verbonden, te bestrijden. Het rapport, door het Hoofdbestuur der Maatschappij tot bevordering der Veeartsenijkunde uitgebracht, verzwijgt die middelen niet. Ik bedoel het heffen van keurloonen. Een dergelijke belasting, als billijke vergoeding voor de uitgeoefende keuring, wordt meer en meer als rechtvaardig erkend en vindt reeds in verschillende plaatsen van ons land toepassing. Zouden daardoor de groote kosten niet belangrijk verminderd worden?

In verband met het voorgaande meen ik, dat de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst op goede gronden aan de Regeering van Rijkswegen keuring van alle vee en vleesch zou kunnen aanvragen. En het komt mij voor, dat de Regeering verstandig zal doen de zaak in ernstige overweging te nemen, want niet alleen de volksgezondheid zal er door bevorderd worden, doch de maatregel zal mede in hooge mate bevorderlijk zijn aan den gezondheidstoestand van onzen veestapel.

Naast de voordeelen met het oog op de volksgezondheid komen dus andere te staan, die niet verwaarloosd mogen worden.

De commissie zegt aan het slot van haar rapport o. m.: „hoe gezonder „onze veestapel wordt, des te minder zal de keuring noodig zijn; voorkomen „is beter dan genezen.” De gezondheidstoestand van het slachtvee in het algemeen zal echter nooit beter gecontrôleerd kunnen worden dan door een goed geregelde keuring van alle vee en vleesch. En die contrôle zal een uitstekend hulpmiddel zijn om het voorkomen van ziekten in de hand te werken.

In hooge mate nuttig zal een keuring van alle vee en vleesch zijn, met het oog op de ontdekking van in de Wet opgenomen besmettelijke veeziekten. In veeartsenijkundige kringen is men het daarover *algemeen* eens en de ervaring heeft ook mij zulks geleerd.

Wordt de aandacht van de Regeering op deze zaken gevestigd, dan zal Zij te eer geneigd zijn een gunstig oor te leenen aan een verzoek der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, om een van Rijkswegen geregelde keuring van alle vee en vleesch te verkrijgen.

Het Rapport der commissie wordt door mij zeer gewaardeerd, daar zij de conclusies, waartoe het Hoofdbestuur der Maatschappij tot bevordering der Veeartsenijkunde is gekomen, naar waarde schat en aan haar Maatschappij adviseert de 3de conclusie krachtig te steunen. Ik had echter zoo gaarne gezien, dat de commissie verder ware gegaan en ik meen aangetoond te hebben, dat zij werkelijk geen onberaden stap had gedaan, niet had geadviseerd tot een verzoek, dat voor geen inwilliging vatbaar is, indien zij in overweging had gegeven zich niet uitsluitend te bepalen tot het verzoek om keuring van het vleesch, afkomstig van in nood geslachte of gestorven dieren.

Door het thans uitgebracht rapport echter dreigt een groot gevaar. Ik kan

de vrees maar niet van mij afzetten, dat de Regeering de zaak voor afgedaan zal houden met het oog op de groote kosten (waaromtrent nog niets is onderzocht), omdat — *de Commissie door de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst benoemd, heeft gezegd, dat de voordeelen niet opwegen tegen de onkosten.*

Het zou een motief kunnen zijn om de zaak in den doofpot te stoppen.

In het belang der zaak, zag ik het advies der Commissie gaarne anders. Zij vindt ze immers wenschelijk? Zij zegt zelfs: „*nu* kan de maatregel *nog niet* worden gevraagd”, dat wil dus zeggen, later wel. Indien dat „later” gearriveerd is, zullen toch de omstandigheden wel niet veranderd zijn? Wel nu, dan kan men ook heden vragen. En mocht de Commissie, wat mij zou spijten, haar advies niet willen wijzigen en niet willen aanraden een van Rijkswege verplichte keuring aan te vragen, dan kan zij er toch, dunkt mij, niet op tegen hebben haar voorstel uit te breiden met het volgende:

„Tevens drage de Algemeene Vergadering aan het Hoofdbestuur op de „Hooge Regeering ernstig in overweging te geven, een onderzoek in te stellen „of te doen instellen naar de wenschelijkheid en de mogelijkheid van een „van Rijkswege verplichte keuring van alle vee en vleesch, tot voedsel voor „den mensch bestemd.”

Dan laadt de Maatschappij geen verantwoordelijkheid op zich, maar laat de zaak over aan de prudentie der Regeering, die echter den indruk krijgt, dat de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst een dergelijke keuring van genoeg belang acht om er haar aandacht op te vestigen.

Leiden, 8 Mei 1895.

D. A. DE JONG JZN.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — **Lysol-vergiftiging.** *The Lancet* 3741, deelt eenige bijzonderheden mede over een geval van lysol-vergiftiging, dat onlangs te Londen is voorgekomen. Een vader gaf aan zijn drie weken oud kind in plaats van een laxermiddel, lysol; het kind werd met hevigen hoest en dyspnoe in het Foundlingshospital binnengebracht en stierf den dag daarna. De post mortem-verschijnselen waren de volgende: het slijmvlies van lippen en tong was grauw en kon gemakkelijk worden verwijderd; tong, larynx en trachea waren gezwollen; de linker long was geïnfilteerd, violet verkleurd, het slijmvlies der maag was bleekrood van kleur, een gedeelte vertoonde hyperaemie en absces-vorming. Dr. HABERDA, de assistent van Prof. HOFMANN heeft aangetoond, dat de vergiftige werking van de lysol is toe te schrijven aan de kresol, die het bevat.

BERLIJN. — Bij de experimenteele afdeling van het physiologisch Instituut is tot assistent benoemd Dr. RENÉ DU BOIS-REYMOND, de zoon van den grooten physioloog.

— De vacantie-cursussen voor praktizeerende artsen zullen dit jaar ge-